

အခန်း (၂၆)

Inter-governmental Fiscal Relations

အစိုးရ(အလွှာများ) အကြား ဘဏ္ဍာရေး ဆက်ဆံမှု

၁။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများအား ဥပဒေပြဌာန်းအုပ်ချုပ်ပြီး ထောက်ပံ့မှုများလည်း ပေးသည်။ ယင်းသည် သီးသန့် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ငွေလုံးငွေရင်း ပမာဏနှင့် ပြည်သူ့အကျိုးပြု စီမံချက်များ - projects အတွက် ဘဏ္ဍာငွေများ အရ ထောက်ပံ့ပေးသည်။ ယခင်က အထွေထွေရငွေ ခွဲဝေမှု (general revenue sharing) ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်သူ့အကျိုးပြုစီမံချက်များ - projects အတွက် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့ကြေး များတွင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများရရှိသော ပမာဏမှာ ၎င်းတို့၏ သုံးစွဲမှုပမာဏအပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၏ ငွေချေးစာချုပ် မှ အတိုးနှုန်းအပေါ်တွင် ကောက်ခံသောအခွန်အား ကင်းလွတ်ပေးခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများ၏ ဝင်ငွေနှင့် ပစ္စည်းခွန်များအပေါ် နှုတ်ရသည့် အခွန်ပငွေများ (tax deductions) ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သွယ်ဝိုက် ထောက်ပံ့မှုများလည်းပေးသည်။

၂။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်သူ့ကုန်စည်များ (public goods) ပေးဆောင်ရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများအား ပိုမိုဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးသည်မှာ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများသည် လူ့အဖွဲ့ အစည်း၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကြိုက်နှစ်သက်မှုအပေါ် ပိုမို တုံ့ပြန်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးရာတွင်လည်း ပိုမို စွမ်းရည်ပြည့်ဝကောင်းမွန်စွာ ပေးနိုင်သည့် မက်လုံးများလည်း ရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများနှင့် ဗဟိုအစိုးရ၏ နိုင်ငံရေး အမြင်များ တူညီမှုမရှိသည့် အတွက်ကြောင့် အချို့ကိစ္စရပ်များ အထူးသဖြင့် လူတန်းစား မညီမျှမှု ကြီးထွားလာမှုကို ဖြေရှင်းရာတွင် ဗဟိုအစိုးရက ကိုယ်တွယ် ဖြေရှင်းသင့်သည်ဟု ယူဆချက်များရှိသည်။

၃။ ဒေသဆိုင်ရာ အများနှင့်သက်ဆိုင်သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ကုန်စည်များသည် ယင်းဒေသတွင်း နေထိုင်လျက်ရှိသောသူများကိုသာ အကျိုးပြုသော ဝန်ဆောင်မှုကုန်စည်များ ဖြစ်သည်။ Tiebout ၏ အဆိုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုများသည် ဒေသဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကုန်စည်များ ပေးရာတွင် ပိုမို စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝနိုင်သည်ဟု အဆိုပြုထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှု လိုအပ်သည်မှာ ဈေးကွက် ချွတ်ချော်မှုများ (ပြင်ပလုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ကျရောက်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ - externalities၊ အထူးသဖြင့် တည်နေရာ ရွေးချယ်မှုများ နှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုအပြည့်အဝမရှိခြင်း) နှင့် ပြန်လည် ဖြန့်ဖြူးမှု (redistribution) (ဒေသအဆင့် တွင် ဝင်ငွေအား ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးနိုင်မှုမှာ အကန့်အသတ် ရှိခြင်း) များကြောင့်ဖြစ်သည်။

၄။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသများအကြားတွင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးဝေမှုနှင့် တစ်ဦးကျပ်ငွေ income per capita တွင် သိသိသာသော ကွာဟချက်များရှိသည်။ အစိုးရ၏ မူဝါဒများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြားရှိ မညီမျှမှုများ (လူတစ်ဦးချင်း မညီမျှမှုများထက်) ကို လျော့ချရန် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန် သင့်မသင့်မှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ဖြစ်နေပေသည်။

၅။ ပြည်နယ်များ အတွက် ဘဏ္ဍာငွေအလုံးအရင်းလိုက် ထောက်ပံ့ကြေးများသည် လိုချင်သောရည်မှန်းချက်အတိုင်း အသုံးစရိတ်များ သုံးစွဲနိုင်ရန် အားပေးရာတွင် ပိုမိုထိရောက်သော်လည်း ယင်းတို့ကို သုံးစွဲရာမှ ခွဲဝေရာတွင် ထိရောက်ပြည့်စုံခြင်းမရှိဖြစ် (deadweight loss/allocative inefficiency) စေနိုင်သည်။ ရှိရင်းစွဲ သီအိုရီများတွင် တွေးတောယူဆချက်များ (traditional theoretical arguments) အရ ငွေလုံးငွေရင်း ပမာဏထောက်ပံ့ငွေများသည် သီးသန့်သတ်မှတ်ထားချက်များအတွက် သုံးစွဲစေကာမူ ဝင်ငွေ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိသင့်သည်။ ထို့အပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ နေထိုင်သူများ အတွက် တိုက်ရိုက်ထောက်ပံ့ကြေးငွေပေးသည်နှင့် အလားတူဖြစ်သင့်သည်။ သို့သော် လက်တွေ့လေ့လာ တွက်ရိုချက်အရ (empirical evidence) ဒေသဝင်ငွေပမာဏ တိုးလာရမည့်အစား ဒေသပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုသုံးစွဲခြင်းအဆင့်ကို မြင့်တက်စေသော အကျိုးသက်ရောက်မှု (flypaper effect) ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၆။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၏ ငွေချေးစာချုပ်မှ အတိုးနှုန်းအပေါ်တွင် ကောက်ခံသော အခွန်ကင်းလွတ်မှုများအပါအဝင် အခွန်ထောက်ပံ့ကြေးများသည် အများပြည်သူအတွက် ပေးဆောင်သော ဝန်ဆောင်မှုကုန်စည်များအတွက် အသုံးစရိတ် မြင့်တက်လာစေပြီး ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၏ ငွေလုံးငွေရင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို မြင့်တက်လာစေသည်။

၇။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၏ ငွေချေးစာချုပ်မှ အတိုးနှုန်းအပေါ်တွင် ကောက်ခံသော အခွန်ကင်းလွတ်မှုများနှင့် အခြားအခွန်ထောက်ပံ့ကြေးပုံစံများသည် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအား အကျိုးသက်ရောက်မှုနည်းသော ထောက်ပံ့နည်းဖြစ်သည်။ အချို့သော အကျိုးအမြတ်များသည် ဒေသလူ့အဖွဲ့အစည်းထက် လူချမ်းသာများက ပိုမိုခံစားရသည်။ အချို့သော အကျိုးအမြတ်များသည် ဒေသလူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း နေထိုင်သူများထက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆီသို့ ရောက်ရှိသွားစေသည်။ အခွန်ထောက်ပံ့ကြေးများသည် အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုကုန်စည်များအား များစွာလိုအပ်နေသောသူများထက် ဝင်ငွေမြင့်သော သူများအား ပိုမို မျက်နှာသာပေးခြင်းဖြင့် ခွဲခြားမှုများရှိသည်။

Key Concepts

Block grant - အထွေထွေအသုံးစရိတ် လမ်းညွှန်ချက်များအတိုင်း အလုံးအရင်းအလိုက် ထောက်ပံ့ပေးသော ပုံသေငွေသားပမာဏ။

Economic gardening - ဒေသတွင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား မြှင့်တင် ပေးခြင်းနှင့် ရှိပြီးသား နှင့် အသစ်လုပ်ကိုင်မည့် လုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အားပေးပံ့ပိုးခြင်း (ဥပမာ လုပ်ငန်းရှေ့ပြင်မှန်းချက်များ Strategies နှင့် ပတ်သက်ပြီး ကူညီပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့လုပ်ငန်းနှင့် ကိုက်ညီသည့် သုတေသနများ ပြုလုပ်ပေးခြင်းဖြင့် ကူညီပံ့ပိုးခြင်း။

Fiscal federalism - ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ အကြား စီးပွားရေးဆိုင်ရာ နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေပိုင်းခြားမှု။

Flypaper effect - အစိုးရ၏ထောက်ပံ့ကြေးများသည် ဒေသဝင်ငွေပမာဏ တိုးလာမည့်အစား ဒေသပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် သုံးစွဲခြင်းများ (expenditures) ကို မြင့်တက်စေသော အကျိုးသက်ရောက်မှု။

General revenue sharing - ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ရငွေများ (revenues) ကို စုဆောင်းရာတွင် ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ပြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရသည် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရာတွင် ပိုမိုထိရောက်နိုင်သည်ဟူသော ယူဆချက်ပေါ် မူတည်ပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များအား ယင်း၏ရငွေများအား ခွဲဝေပေးမှု။

International public goods - တစ်ကမ္ဘာတဝန်းလုံးရှိ လူများအတွက် အကျိုးပြုသော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ။

Local public goods - ဒေသတစ်ခုခုတွင်းရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း သူများအတွက်သာ အကျိုးပြုသော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ။

National public goods - တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ပြည်သူများအတွက် အကျိုးပြုသော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ။

Matching grants - ပြည်နယ်အစိုးရမှ မိမိတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်ပမာဏကို (သတ်မှတ်ထားသော ပမာဏအတွင်း) ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ယင်းစရိတ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ငွေလုံးငွေရင်းထောက်ပံ့ငွေ။ ယင်းထောက်ပံ့ငွေသည် ပြည်နယ်၏ တစ်ဦးချင်း၏ဝင်ငွေ (per capita income) အပေါ်တွင်မူတည်သည်။

Tax competition - ဒေသအစိုးရများမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုနှင့် တန်ဖိုးမြင့် လူ့စွမ်းအားရင်းမြစ်များကို မိမိတို့ ဒေသများမှ ရရှိဖို့ဆွဲဆောင်ရန် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အခွန်များကို လျော့ချခြင်းဖြင့် ဆွဲဆောင်သောနည်း။

Tiebout hypothesis - ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုအပြည်အဝှမ်းခြင်းသည် ကုန်စည်များ ပေးဝေရာတွင် စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝစေသလို ပြည်သူ့ကဏ္ဍတွင်လည်း ဒေသလူ့အဖွဲ့အစည်းများ အကြား ပြိုင်ဆိုင်ခြင်းဖြင့် ဒေသပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ပစ္စည်းများအား ပြည်သူများ လိုအပ်သည့် ပုံစံနှင့်အညီ လုံလောက်စွာ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည်ဟူသော အဆိုပြုချက်။

Waivers - ဖက်ဒရယ်အစိုးရ မှ ပြည်နယ်များအနေနှင့် ယင်းတို့ဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်မှ ချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းဥပဒေများအား ကင်းလွတ် ပေးကြောင်းတရားဝင်စာ။

အခန်း (၂၇)

Subnational Taxes and Expenditures

ပြည်နယ် နှင့် တိုင်းအဆင့် အခွန်ငွေ နှင့် အသုံးစရိတ်များ

၁။ အရင်းအနှီး နှင့် လုပ်သားများသည် ပြောင်းရွှေ့နိုင်ပါက မည်သည့်အခွန် ခွဲဝေကျခံမှုကိုမဆို ပြောင်းရွှေ့နိုင်ခြင်းမရှိသော ကုန်ထုတ်စွမ်းအားစု (ဥပမာ - မြေယာ) ပေါ်သို့သက်ရောက်မှု ရှိစေနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်ဘဲ လုပ်သားအရင်းအနှီး labor capital သည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ပြောင်းရွှေ့နိုင်ပါက အချို့သော အခွန်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးသည် ၎င်းအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။

၂။ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားစု အပေါ် စည်းကြပ်သည့် ဒေသဆိုင်ရာအခွန် များ- (ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန် နှင့် ညီမျှသော ရောင်းကုန်ခွန် (Sales tax)၊ လုပ်ခအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန် (wage taxes)၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဝင်ငွေခွန် (corporate income taxes) နှင့် အဆောက်အဦအပေါ်ကောက်ခံသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုခွန် (property taxes) တို့ သည် ဈေးကွက် ပုံမှန်လည်ပတ်မှုများကို ကမောက်ကမ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

၃။ အစိုးရမှဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးနေသော ပြည်သူများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဝန်ဆောင်မှုများသည် ငှားရမ်းသုံးစွဲမှုများအနေဖြင့် မှတ်ယူနိုင်သည်။ အပြည့်အဝယှဉ်ပြိုင်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တန်းတူအနေအထားရှိသော လူများပါဝင်သည့် ဒေသအများအပြားရှိပြီး ကောင်းမွန်သော အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုမှ အကျိုးအမြတ်များကို မြေပိုင်ရှင်များသာလျှင် ရရှိလေ့ရှိသည်။

၄။ အနာဂတ်အကျိုးကျေးဇူးများ နှင့် အခွန်ရငွေများသည်လက်ရှိမြေယာတန်ဖိုးတွင် မတည် ရင်းနှီးငွေ အဖြစ် ထည့်ဝင်တွက်ချက်ဖော်ပြနိုင်သည်။

၅။ မြေယာငှားရမ်းခ တန်ဖိုးကြောင့် အကျိုးများလာခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတည်းတွင်သာ အကျိုးများလာခြင်းဖြစ်သလား၊ (သို့) လူ့အဖွဲ့အစည်းအားလုံး တွင် အကျိုးများလာခြင်းမျိုးဖြစ်သလား ဆိုသည့်အပေါ်မူတည်သည်။

၆။ အသုံးစရိတ်များ၏ ပမာဏသည် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုး (property values) ကို အမြင့်ဆုံးရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ရွေးချယ်ခဲ့ပြီး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှု အပြည့်အဝ ရှိခဲ့ပါက အရင်းအမြစ်များခွဲဝေမှု (allocation of resources)၏ ရလဒ်သည် ပရေတိုသဘောအရ အလုံးစုံ ပြည့်စုံထိရောက်သည့် ခွဲဝေမှု (Pareto efficient)ကို ဖြစ်စေသည်။

၇။ ယှဉ်ပြိုင်မှု အပြည့်အဝ မရှိခဲ့သော် အားမျှခြေရလဒ်သည် (Pareto efficient) မဟုတ်တော့ပေ။ မြေပိုင်ရှင်အမျိုးမျိုးက ကြီးစိုးသော ဒေသများမှ ပေးဆောင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများအကြား သိသိသာသာကွဲပြားမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၈။ အထက်ဖော်ပြပါနှင့် ခြားနားမှုမှာ ငှားရမ်းသုံးစွဲသူများ ကြီးစိုးသောဒေသများတွင်ပင် ပေးဆောင် သည့် ဝန်ဆောင်မှုများအကြား အလွန်အမင်းကွဲပြား ခြားနားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် မြောက်များစွာ သုံးစွဲကြသော ဒေသများသည် ငွေကြေးသုံးစွဲမှုလည်း

ပိုမိုများပြားသည်ကိုတွေ့ရပြီး အနည်းငယ်မျှသာ သုံးစွဲကြသော ဒေသများသည်ငွေကြေး သုံးစွဲမှုမှာ လည်း လွန်စွာနည်းပါးသည်။

၉။ အစိုးရမှပေးဆောင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိမရှိအပေါ် ငှားရမ်းသုံးစွဲသူများအနေဖြင့် အလေးထားဂရုပြုခြင်းမရှိပေ။

၁၀။ ကိုယ်ပိုင်အခွန် ပြဌာန်းစည်းကြပ်ကောက်ခံနိုင်သည့် ဒေသ၊မျှနီစီပယ်နယ်မြေ အများအပြား ရှိသော စီးပွားရေးစနစ်တွင် ပြဿနာ နှစ်ရပ်ထပ်မံတွေ့ရှိရသည်။ ပထမအနေဖြင့် တွေ့ရသည်မှာ အချို့သောပြည်နယ်များတွင် ၎င်းတို့၏ အခွန်အခြေခံ ကြီးထွားလာစေရန် နှင့် ပြည်သူများ၊ လုပ်ငန်းရှင်များအား ဆွဲဆောင်မှုဖြစ်စေမည့် အခွန်လျော့ပေါ့သည် မူဝါဒ(ပေါ်လစီ)ကို ကျင့်သုံးကြသောကြောင့် ရလဒ်မှာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် လုပ်ငန်းများသည် အခွန်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမှ လွတ်မြောက်သွား ကြကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် တွေ့ရသည်မှာ ကိုယ်ပိုင်အခွန် ပြဌာန်းသည့် ဒေသများအတွင်းရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဝင်ငွေ ဘယ်လောက် အတိုင်းအတာထိ ပါဝင်ပတ်သည့်နေသည် ကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခဲယဉ်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်အခွန်ပြဌာန်းသည့်ဒေသများ (jurisdictions) အတွင်း ကွဲပြားခြားနားသော အခွန် နှုန်းထားများသည် တည်နေရာအရ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် လွဲချော်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

Key Concepts

Capitalized - မတည် အရင်းအနှီး အဖြစ် ထည့်သွင်းတွက်ချက်မှု

Inframarginal - ဒေသခံများက ၎င်းတို့ဒေသ၏ ဝန်ဆောင်မှုများမှ ရရှိသော အကျိုးကျေးဇူးများက ၎င်းတို့ပေးရသော အခွန်နှင့် အခများထက်ပိုသော အခြေအနေ။

Partially capitalized - တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း မတည် အရင်းအနှီး ထည့်သွင်းတွက်ချက်မှု

Rent control - ငှားရမ်းခထိန်းချုပ်မှု

Unitary tax system - ကုန်စည်တစ်ယူနစ်စီအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်စနစ်

အခန်း (၂၈)

Fiscal Deficits and Government Debt

ဘဏ္ဍာရေး လိုငွေများ နှင့် အစိုးရ၏ ကြွေးမြီတင်ရှိမှု

၁။ ၁၉၈၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများ ကို ပြည်နယ်အစိုးရများ ၏ အရအသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်း လိုငွေပြုမှု အရွယ်အစား ရုတ်တရက်တိုးလာခြင်း အနေအထားအားဖြင့် သတ်မှတ်သည်။

၂။ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစု ၏ ပထမ ဆယ်စုနှစ် ကာလများ တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ၏ ဘဏ္ဍာရေး အနေအထား သည် မှတ်သားလောက်သော ယိုယွင်းမှုများ နှင့်တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ထိုသို့သော အချိုးအကွေ ဖြစ်ခြင်း ၏ အဓိက အကြောင်းရင်း လေးရပ်မှာ -

၀င်ငွေမြင့်မားသည့် အမေရိကန်ပြည်သူများကို ရည်ရွယ်ပြီး အခွန်နှုန်းထားများကို များစွာ လျှော့ချခြင်း၊ ငွေကုန်ကြေးကျများသည့် စစ်ပွဲကြီးနှစ်ပွဲ ဖြစ်ခြင်း နှင့်အတူ ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ် သိသိသာသာ မြင့်မားခြင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအောက်ရှိ - အကျိုးကျေးဇူး ရှိစေမည့် ဆေးဝါးသစ်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် ဆေးဝါးကုမ္ပဏီကြီးများ drug companies နှင့် ဈေးနှုန်းညှိမရ သည့်ချွင်းချက် နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် တွင်စတင်ခဲ့သည့် စီးပွားရေးကျဆင်းမှုကြီး တို့ပင်ဖြစ်သည်။

၃။ ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုမှု ကို ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းကာလမှစတင်ပြီး အခွန်ကောက်ခံမှု တိုးမြှင့်ခြင်း၊ အသုံးစရိတ်လျှော့ချခြင်း - (အထူးသဖြင့် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်လျှော့ချနိုင်ခြင်း) နှင့် ခိုင်မာသော စီးပွားရေးစနစ်ဖြစ်ခြင်း တို့ဖြင့်ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

၄။ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဆောင်ရွက်မှုများ နှင့် ဆန့်ကျင်သည့် အခြားသောနည်းလမ်း အမျိုးမျိုး ဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုမှုအားထိန်းချုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်သည့် စွမ်းအားစုများ အပေါ် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမြတ်ငွေများ နှင့် အမြတ်ဝေစု များအား သာမန်၀င်ငွေခွန်နှုန်းထားများအတိုင်း ကောက်ခံခြင်း၊ ပြည်သူ့အရင်းအမြစ်စွမ်းအားစုများ public resources ကို လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်သော (ရေနံ နှင့် သတ္တုတွင်း ကုမ္ပဏီများ - oil and mining companies ၏ အကျိုးကျေးဇူးကိုရယူခံစား) သူများအား ၎င်းအရင်းအမြစ်များ၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးအတိုင်း ပေးဆောင်စေခြင်း၊ လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ၏ သက်သာချောင်ချိရေး အတွက်ပေးသော စောင့်ရှောက်မှုကို လျှော့ချခြင်း၊ အထူးသဖြင့် စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ အတွက် သီးသန့်ပံ့ပိုးထားသည့် ("အခွန် ကိုဒ်-ဥပဒေ tax code" ဘောင်အတွင်းခွင့်ပြုသလောက်) ဥပဒေပြုအခွန်နှုန်းထက် ပိုမိုလျော့ပေါ့ကောက်ခံထားသည့် လက်တွေ့ပေးဆောင်ရသည့် အခွန်နှုန်းထား (effective tax rate) (အထူးအားဖြင့်) များအားလျှော့ချခြင်း တို့ပါဝင်သည်။

၅။ အစိုးရအသုံးစရိတ်၏ တိုးမြှင့်လာသော ဝေစုရှယ်ယာမှ သက်ကြီးရွယ်အိုများသို့ ချီးမြှင့် ထောက်ပံ့မှုပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးနေပြီး၊ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ပေးရန်အနေအထားရှိသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအစီအစဉ်မှာ- ကာလရှည်အစီအစဉ်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါဆောင်ရွက်မှု ကို ဆယ်စုနှစ် မဆိုထားနှင့်၊ လာမည့်နှစ်များအနည်းငယ်အတွက်သော်မှ ခန့်မှန်းရန်မလွယ်ကူပေ။ လက်ရှိစီမံချက် အနေအထားများကိုအခြေခံပြီး လူမှုဖူလုံရေးအစီအစဉ်များ social security

programs အား အသေးစားညှိနှိုင်းမှုပြုခြင်း အားဖြင့် ပုံမှန်အနေအထားတွင် ဟန်ချက်ညီမှုကို ဖြစ်စေနိုင်မည်။

ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ်၏ အခက်အခဲသည် သက်ကြီးရွယ်အိုများအား ဆေးဝါးကုသမှု၊ ကုန်ကျစရိတ် မြင့်တက်မှုနှုန်းထားများအပေါ် မူတည်သည်။ များမကြာမှီနှစ်များက ၎င်းနှုန်းထားများ အနည်းငယ်လျော့ကျလာခြင်းသည် ပြည်ထောင်စု ရအသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်း ယိုစိမ့်မှုအား ဖယ်ရှားခြင်းမပြုနိုင်စေကာမူ သိသိသာသာလျော့ချနိုင်မည့် အသေးစား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဖြင့်ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင် ပေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဆေးဝါးကုသမှု စရိတ် ဖေါင်းပွမှုသည် ယခင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဖူးသော မြင့်မားသည့်အဆင့်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့မည်ဆိုလျှင် ဘဏ္ဍာရေးချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှမည့် အနေအထားသို့ပြန်လည်ရောက်ရန် နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်အား ထပ်မံပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းအားဖြင့်သာရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၆။ အစိုးရငွေချေးငှားခြင်းသည် အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက် စီးပွားရေးအရဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေ မည်နည်းလမ်းများဖြစ်သည်။ ပထမအချက်မှာ ငွေချေးငှားခြင်းအတွက်ပေးဆပ်ရမည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ကို အနာဂတ်မျိုးဆက်များ က တာဝန်ခံရလိမ့်မည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။

၎င်းမှာ - ရှေ့မျိုးဆက်တစ်ဆက်မှ နောက်မျိုးဆက်တစ်ဆက်သို့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို လွှဲပေးလိုက်ရ သည့်သဘောသက်ရောက်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အစိုးရငွေချေးငှားခြင်းသည် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လျော့ပါးသွားစေသဖြင့် အနာဂတ်၏ ထွက်ကုန် နှင့် လုပ်ငန်းများအား လျော့ကျ စေသည်။ တတိယအချက်မှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနေဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ထံမှငွေချေးငှားရသော အခါ ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားဝင်ငွေ National Income ထဲမှ အချို့ကို အခြားနိုင်ငံသားများအား အတိုးငွေ (interest) အဖြစ် နှစ်စဉ်ပေးရမည့်သဘော ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများ standards of living ကို လျော့ကျ စေမည်ဖြစ်သည်။

၇။ Ricardian equivalence သဘောတရားမှ အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း အစိုးရ၏လိုငွေများအား (government deficits) ပုဂ္ဂလိကစုဆောင်းငွေများ (private savings) ထဲက ကာမိအောင် ဖြည့်ဆောင်ရွက်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ “မိမိကိုယ်ကို အကြွေးပြန်တင်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ကြွေးမြီတင်ခြင်းသည်-အရေးမဟုတ်။” (the debt does not matter because we only owe it to ourselves) ဟုပြောဆိုခြင်းမှာ မှန်ကန်မှုမရှိပေ။

၈။ ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေကို မည်သို့လျော့ချမည်ဆိုသည့်အချက်သည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအပေါ် ကြီးမားသော အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်နိုင်သည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်အချို့မှာ အခွန်ကို တိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့် လိုငွေ (deficit) ကို လျော့ချစေခြင်းသည် ငွေကြေးစုဆောင်းမှုကို လျော့နည်း သွားစေသည့်အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု စိုးရိမ်မှုရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးအတိုင်းအတာပညာ (econometrics) အထောက်အထား အများစုအရ အဆိုပါသက်ရောက်မှု အနေအထားသည် အသေးအဖွဲ့မျှသာ ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ အခြားသော စီးပွားရေးပညာရှင်များကလည်း အများပြည်သူတို့၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကိုလျော့နည်း စေခြင်းအားဖြင့် လိုငွေကိုလျော့ချခြင်းသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို ထိခိုက်စေမည်ဟု စိုးရိမ်ပူပန်ကြပေသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမျိုးသည် ပြန်ရချက် (returns) မြင့်မားပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို တိုးပွားစေသည်ဟုမှတ်ယူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

၉။ စီးပွားရေးကြပ်တည်းကျဆင်းနေချိန်တွင် အစိုးရ၏ ငွေကြေးသုံးစွဲမှု ပိုမိုလာခြင်းသည် ကာလတိုကြွေးမြီစာရင်း တိုးလာသည့်တိုင်၊ ကာလတိုတွင်ရော ကာလရှည်မှာပါ ထွက်ကုန် output ကိုတိုးလာစေမည်ဖြစ်သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ (ဥပမာ - အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ပညာရေး ၊ နည်းပညာ) တို့အပေါ် အစိုးရအသုံးစရိတ်များကို တိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်းသည်နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေး အနေအထားအားလုံးကို တိုးတက်သွားစေနိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံ၏ ရန်ပိုင်ခွင့် (assets) သည် ပေးရန်တာဝန် liabilities ထက်ပိုပြီးတိုးတက်ပွားများလာစေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

၁၀။ အစိုးရသည် ဟန်ချက်ညီသော ဘတ်ဂျက်မြှောက်ဖော်ကိန်း - balanced budget multiplier အားဖြင့်၊ ငွေကြေးသုံးစွဲမှု တိုးမြှင့်လာခြင်း နှင့်တပြိုင်နက်တည်း အခွန်အကောက်များတိုးမြှင့် ကောက်ခံခြင်းဖြင့် စီးပွားရေးတစ်ခုလုံးကို economy ကို ပြန်လည်သွက်လက်လာစေနိုင်သည်။

Key Concepts

Automatic stabilizers - အလိုအလျောက် - တည်ငြိမ်မှုရှိစေခြင်း၊ တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုရှိစေခြင်း

Balanced budget amendment - ဟန်ချက်ညီဘတ်ဂျက်ဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေ

Balanced budget multiplier - ဟန်ချက်ညီဘတ်ဂျက် မြှောက်ဖော်ကိန်း

Complements - ဖြည့်စွက်မှုများ

Crowding in - စီးပွားရေးကျဆင်းနေသည့်အခိုက် အစိုးရဘဏ္ဍာငွေ ပိုမိုသုံးစွဲခြင်းသည် ပုဂ္ဂလိကငွေသုံးစွဲခြင်းကိုလည်း ပိုမိုများပြားလာစေသည်ဟူသော (သီအိုရီ) အယူအဆ (အခန်း ၁၀ - key concepts တွင် ရှင်းပြထားချက်ကို လည်းပြန်ကြည့်နိုင်သည်)

Crowding out - အရင်းအနှီးဈေးကွက်မှ အစိုးရက ချေးခြင်းကြောင့် အတိုးနှုန်းမြင့်လာပြီး ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လျော့ကျသွားဟူသော အယူအဆ (အခန်း ၁၀ - key concepts တွင် ရှင်းပြထားချက် ကိုလည်းပြန်ကြည့်နိုင်သည်)

Discretionary programs - လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ရန်ခွင့်ပြုပေးသော (သို့မဟုတ်) လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း ပြုလုပ်သော အစီအစဉ်များ

Entitlement programs - (အစိုးရ၏ သက်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသူများ ရရှိသော) ခံစားခွင့် အစီအစဉ်များ (ဥပမာ- လူမှုဖူလုံရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု)

Fiscal consolidation - ဘဏ္ဍာရေးခိုင်မာစုစည်းမှု

Fiscal deficit - ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုမှု

Line item veto - ဘတ်ဂျက်အရအသုံးခန့်မှန်းခြေ ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ အချို့သောပြည်သူ့အသုံးစရိတ်များအပေါ် သမ္မတမှ ဗီတိုအခွင့်အာဏာသုံး၍ တားမြစ်ပိုင်ခွင့်

Ricardian equivalence - အစိုးရ၏လိုငွေများအား (government deficits) ပုဂ္ဂလိကစုဆောင်းငွေများ (private savings) က ကာမိအောင်ဖြည့်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟုယူဆ သည့် သဘောတရား။